

Javaslat a
„Kisszékelyi Négyszögletű Kerek Erdő tanösvény”
települési/tájegységi/ágazati
értéktárba történő felvételéhez

Készítette:
Dr. Horváth András
Kisszékelyi Kulturális Egyesület

.....
Kisszékely, 2020. augusztus 23.

(P. H.)

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

Kisszékelyi Kulturális Egyesület, 7082 Kisszékely, Szabadság u. 409.

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Dr. Horváth András

Levelezési cím: 7082 Kisszékely, Szabadság u. 125.

Telefonszám: +36 30 4328244

E-mail cím: horvath.a.zs@gmail.com

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Kisszékelyi Négyszögletű Kerek Erdő tanösvény**

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☒ <u>turizmus</u>	

a szakterületi besorolás indokolása:

a tanösvény bemutatja a település természeti és kulturális örökségét és értékeit, segíti a helyismeret megosztását, a helyi turizmus feljlesztését.

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- igen
amely nemzetiség:

X nem

4. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

Kisszékely település közigazgatási területe

5. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

- X települési   tájegységi   ágazati

amely értéktár neve: Kisszékelyi Települési Értéktár

6. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

Az utóbbi évtizedek helytörténeti, régészeti és ökológiai kutatásai során bizonyossá vált, hogy számos olyan értéke van Kisszékelynek, amely sokak érdeklődésére számot tarthat. Kiemelkedően gazdag a falu természeti öröksége: a nagy kiterjedésű természetközeli tölgyes erdők, a völgyek vizes élőhelyei, rétjei, tavai, a meredek domboldalak sztyepprékjei, valamint az előforduló ritka és védett növény- és állatfajok nagy száma. A falu házai és utcái szervesen illeszkednek a völgyekbe, a környező dombokon még megfigyelhető az egykori kisparcellás kertművelés során létrejött változatos tájhasználat.

A tanösvény ízelítőt ad nemcsak Kisszékely, hanem egyúttal a Tolnai-hegyhát természeti és kulturális értékeiből. A tanösvény körülöleli a falut, érinti a környék két nagy erdőtömbjét, áthalad a legszebb kilátópontokon és középkori eredetű mélyutakon, bemutatja a tolnai táj jellemző élőhelyeit és élőlényeit. A tanösvényen sétáló turista megismerheti a tájhasználat történetét, a falu őskori és középkori múltját, tanulmányozhatja a korabeli építészet jellegzetességeit, a tanösvény központjában elhelyezkedő Helytörténeti Gyűjteményben pedig az elmúlt századokban itt élt emberek használati tárgyait és eszközeit.

A tanösvény állomásainak táblái felhívják a figyelmet a legfontosabb látnivalókra, a további értékekről pedig a túravezető füzet és a településről készült kiadványok tájékoztatnak. A látottak további feldolgozását a gyerekek számára készült munkafüzet segíti. A tanösvény kitűnő színhely erdei iskolai foglalkozások és terepgyakorlatok lebonyolítására is. A tanösvény érinti a Kisszékelyi Települési Értéktárba eddig felvett értékek többségét (*Dézsma pince, Épített örökség, Helytörténeti Gyűjtemény, Kálvária-domb és környéke, Középkori utak és mélyutak, Kisszékelyi mozaikos táj, Présházak, Templom lépcső*), valamint két további, a Tolna Megyei Értéktár részévé vált értéket (a *Szent Györgyről elnevezett római katolikus templomot* és a *Kisszékely környéki erdőket*).

A tanösvény mentén 22 állomás helyezkedik el, amelyeket táblák jeleznek. A tanösvény négy kisebb körútból áll, ezek a Kökény (3,6 km), a Berkenye (3,2 km), a Galagonya (2,7 km) és a Vadkörte körút (4,4 km). A négy körút Kisszékely négy szőlőhegyét járja körbe, melyeket a településen áthaladó és egymást keresztező két középkori eredetű út választ el egymástól. A tanösvény középpontjában található a templom, a könyvtár, az óvoda, az iskolaépület, a helytörténeti gyűjtemény. A tanösvény négy körútja egyenként is bejárható, de mivel egy pontból indulnak, és oda is érkeznek vissza, ezért egy alkalommal akár a teljes tanösvény végigsétálható, összesen 11 km-t megtéve. Az egyes körutakat különböző színű, négyszirmú virágokra emlékeztető turistajelzések jelölik. A tanösvény mentén több helyen asztalok és padok helyezkednek el, melyek pihenőhelyként, vagy természetismereti és erdei iskolai foglalkozások helyszínéül is szolgálhatnak.

A körutak egy négyszög csúcsai felé mutatnak, ezért a tanösvény négyszögletű, körút lévén kerek, körülötte pedig nagy erdőtömbök helyezkednek el. A tanösvény nevében ezért szerepel a „négyszögletű”, a „kerek”, és az „erdő” szó egyaránt, melyek egymás után fűzve Lázár Ervin ismert meséjének címére utalnak. Az író gyakran megfordult a család kisszékelyi nyaralójában, naplójának tanúsága szerint szeretett a falu határában sétálni, így többször is végigjárta azokat a belterületi, mezei és erdei utakat, amelyek körutakká kiegészítve alkotják az óra emlékező nevű tanösvényt.

A tanösvényt és a hozzá tartozó kilátót a Kisszékelyi Kulturális Egyesület a 2009-ben az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból a vidéki örökség megőrzéséhez igénybe vehető pályázat segítségével valósította meg sokak közreműködésével. 2011 őszén

készült el a kilátó, 2012 telén a tanösvény állomásainak táblái, majd 2013 tavaszán az asztalok és padok. 2013 végéig helyükre kerültek az információs táblák, majd 2014 év elejére megjelent a tanösvénnyel foglalkozó valamennyi kiadvány: a túravezető füzet, a munkafüzet, illetve az értékeket részletesen bemutató könyv. 2014 tavaszán lettek felfestve a turistajelzések, majd 2014. május 24-én került sor a tanösvény megnyitójára. A megnyitó vendége volt Vathy Zsuzsa író (Lázár Ervin özvegye), aki támogatta a tanösvény elnevezését, és jelképesen ő adta át a nagyközönség számára.

7. Indokolás az értéktárba történő felvétel mellett:

A tanösvény 2014. évi megnyitása óta segíti elő Kisszékely turizmusának fejlődését, mutatja be a település természeti és kulturális örökségét és értékeit. Az azóta eltelt évek során a tanösvény országos ismertségre tett szert, az ide érkező látogatók száma mára már meghaladja a több ezret. Érkeztek a tanösvényre többek között kisgyerekes családok, munkahelyi közösségek, turisták és turistacsoportok, baráti társaságok, gimnáziumi és általános iskolai osztályok, óvodás csoportok. Számos tematikus program is lehetőséget kínált a tanösvény megismerésére, így többek között a Kisszékelyi Aratóünnep, a Lázár Ervin- és Vathy Zsuzsa-emléknapok, gyógynövénytúrák, évszakokhoz kötődő előre meghirdetett természetjáró kirándulások. A tanösvény bekerült a hivatalosan elismert hazai turistautak közé. Több internetes fórumon is hírt adtak róla (lásd 8. pont).

8. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

A tanösvényhez tartozó kiadványok:

- Négyszögletű Kerek Erdő tanösvény – Túravezető füzet. – Kisszékelyi Kulturális Egyesület, Kisszékely (2013)
- Négyszögletű Kerek Erdő tanösvény – Munkafüzet. – Kisszékelyi Kulturális Egyesület, Kisszékely (2014)
- A kisszékelyi táj varázsa. – Kisszékelyi Kulturális Egyesület, Kisszékely (2014)

Válogatás a tanösvényt bemutató honlapok közül:

- Szülők lapja (2017.02.24.): 17 ingyenes tanösvény az országban, hétvégi családi sétákhoz, kiránduláshoz.
<https://www.szuloklapja.hu/gyermekprogramok/3960/17-ingyenes-tanosveny-az-oroszagban-hetvegi-csaladi-setakhoz-kirandulashoz-kicsi-gyerekekkel-is-bejarhatok.html>
- Kirándulás, túrázás, utazás – Kisszékely (2018.11.11.)
<http://csufim.blogspot.com/2018/11/kisszekely.html>
- Geocaching.hu (2020.05.16.): Négyszögletű Kerek Erdő tanösvény
<https://www.geocaching.hu/caches.geo?id=5857>
- Tour de Tolnai-hegyhát #1 Kisszékely és a Berkenye körút (2019.02.24.)
<https://jarodbarber.blogspot.com/2019/02/tour-de-tolnai-hegyhat-1-kisszekely-es.html>

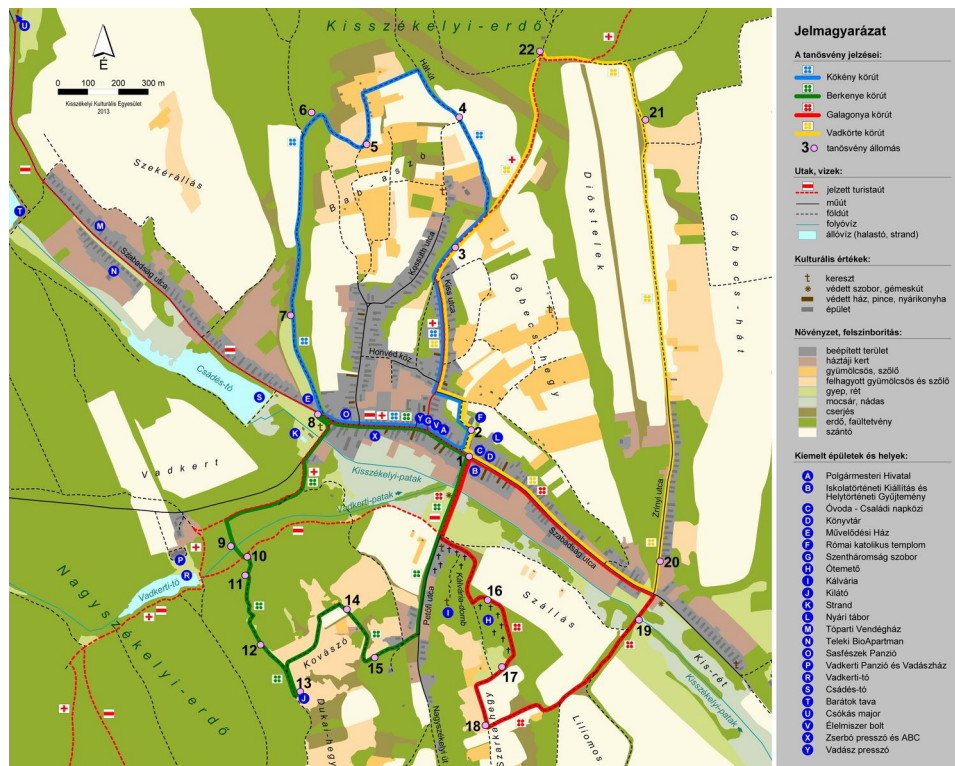
9. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://www.kisszekely.hu/tanosveny/>

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja.

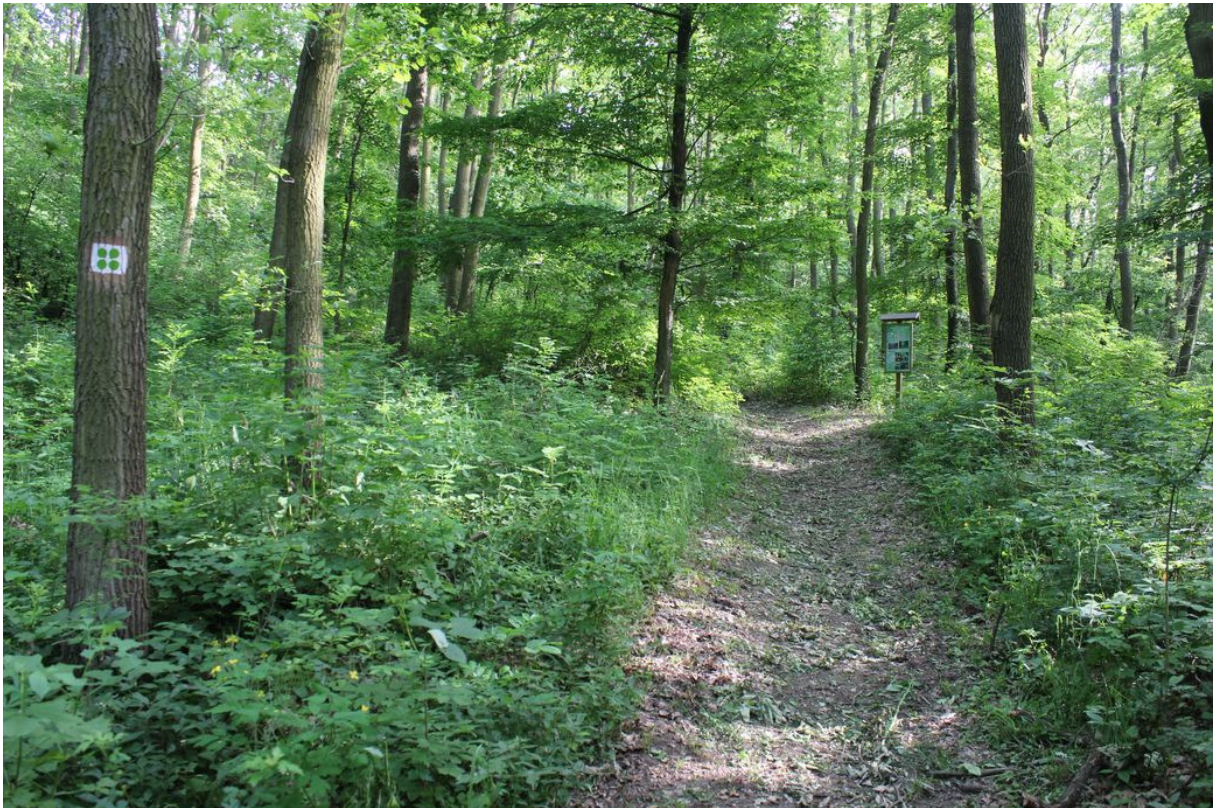

A Négyszögletű Kerek Erdő tanösvény térképe

A Kilátó a Dukai hegyen, a Berkenye körút mentén

Útban a Berkenye körúton a 11. állomás felé

A Galagonya körút a 16. állomása

A Vadkörte körút egyik útbaigazító táblája

A Kökény körút 6. állomása a Kiszékelyi-erdő szélén

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés *m*) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, – ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is – vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat:

Nyilatkozat

Alulírott Dr. Horváth András (lakcím: 7082 Kisszékely Szabadság utca 125.) nyilatkozom, hogy a fenti dokumentáció és a benne szereplő saját készítésű fényképek felhasználásához hozzájárulok.

Kisszékely, 2020. augusztus 23.

.....
Dr. Horváth András